

Advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité over het voorstel voor een besluit van het Europees Parlement en de Raad betreffende de deelname van de Unie aan een door verscheidene lidstaten gezamenlijk opgezet partnerschap voor onderzoek en innovatie in het Middellandse Zeegebied (het Prima-initiatief)

(COM(2016) 662 final — 2016/0325 (COD))

(2017/C 125/12)

Rapporteur: **Emilio FATOVIC**

Raadpleging	Commissie, 18.10.2016, Raad, 9.11.2016, Parlement, 27.10.2016
Rechtsgrondslag	Artikel 188 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie
Bevoegde afdeling	REX
Goedkeuring door de voltallige vergadering	26.1.2017
Zitting nr.	522
Stemuitslag	164/3/1
(voor/tegen/onthoudingen)	

1. Conclusies en aanbevelingen

1.1. In lijn met een groot aantal eerdere adviezen staat het Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC) volledig achter de deelname aan het Prima-initiatief, dat als doelstelling de ontwikkeling van gemeenschappelijke innovatieve oplossingen heeft om de watervoorziening en voedselsystemen in het Middellandse Zeegebied veiliger, rendabeler, efficiënter en duurzamer te maken, zowel vanuit financieel als milieuoogpunt.

1.2. Volgens het EESC zal deelname aan het Prima-initiatief van meerwaarde voor de gehele EU zijn, aangezien dan op geïntegreerde wijze enkele van de onderliggende oorzaken kunnen worden aangepakt die aan de basis liggen van de instabiliteit in het Middellandse Zeegebied en de massamigratie aanwakkeren. Bovendien zouden het contractueel partnerschap en het overstijgen van het bilaterale denken ten gunste van een multilaterale en gezamenlijke benadering, van het Prima-initiatief een belangrijk model voor de toekomst kunnen maken.

1.3. Het EESC vindt een echt alomvattende, multilevel- en sectoroverschrijdende aanpak in combinatie met concrete en meetbare doelstellingen op het gebied van duurzaamheid, veerkracht, kwaliteit van leven en werk, mensenrechten en democratie onontbeerlijk om het Prima-initiatief een succes te laten worden.

1.4. Het EESC is het eens met het voorstel om de deelname aan het Prima-initiatief te baseren op artikel 185 VWEU, teneinde te zorgen voor optimale integratie op wetenschappelijk, beheers- en financieel niveau en deelneming door lidstaten en derde landen, voor het eerst op hetzelfde niveau. In het kader van een bredere *macroregionale strategie voor het Middellandse Zeegebied* die rekening houdt met alle andere al voor dat gebied van toepassing zijnde beleidsterreinen (ENB), initiatieven en partnerschappen (UMZ), zal dit alles nuttig zijn om gemeenschappelijke problemen samen met derde landen adequater het hoofd te bieden volgens een *gezamenlijke ontwikkelingsaanpak* en op basis van *codecisie*.

1.5. Het EESC kan zich vinden in het uitgangspunt dat de EU-bijdrage aan het Prima-initiatief ten minste overeenkomt met de nationale bijdragen en dat, als de deelnemende landen niet of te laat bijdragen, de Commissie de financiële bijdrage van de EU naar evenredigheid kan verlagen.

1.6. Het EESC steunt de oprichting van de Prima-uitvoeringsstructuur voor het beheer van en het toezicht op het initiatief. Die structuur zou zich moeten kenmerken door open governance en moeten voorzien in inclusieve toelatingsmechanismen voor met name nieuwe derde landen en lidstaten die aan het initiatief willen deelnemen. Voorts hoopt het EESC dat alle potentiële belanghebbenden (regio's, lokale instanties, universiteiten en maatschappelijke organisaties) bij de Prima-uitvoeringsstructuur worden betrokken, teneinde de governance te versterken en te helpen de economische, sociale en werkgelegenheidsimpact van het initiatief in kaart te brengen en te monitoren.

1.7. In lijn met het streven naar dwarsverbanden met andere EU-beleidsterreinen beveelt het EESC aan om het Prima-initiatief te integreren met het pakket circulaire economie en alle daarmee verband houdende initiatieven (bijv. inzake gebruik van bodem en meststoffen).

1.8. Het EESC herhaalt de noodzaak van een *kaderrichtlijn bodem* die rekening houdt met de bestaande verschillen tussen de lidstaten, om de onderzoek- en innovatieactiviteiten in het kader van het Prima-initiatief zo goed mogelijk toe te spitsen.

1.9. Het initiatief dient het thema „water” op een alomvattende manier te behandelen, rekening houdend met de economische, sociale en milieuaspecten ervan en met de gehele waterkringloop, waaronder kunstmatige fasen, met het oog op duurzame ontwikkeling. Er moet worden nagedacht over een eerlijkere verdeling van het water dat wordt afgetapt, d.w.z. een verdeling waarbij aan de behoeften wordt voldaan, maar ook wordt tegemoetgekomen aan het getouwtrek tussen economische sectoren en energievoorziening en waarbij een tweeledige noodzaak wordt vooropgesteld: instandhouding van de zoetwaterecosystemen en naleving van een grondrecht van de burgers.

1.10. Het EESC vindt het programma Horizon 2020 het geschiktste instrument voor de verdeling van de middelen en onderschrijft de keuze om een groot deel van de in het kader van het Prima-initiatief geplande activiteiten onder de zgn. „Maatschappelijke uitdagingen” te laten vallen. Het beveelt met name de stimulering aan van betaalbare en gemakkelijk over te brengen onderzoek- en innovatiewijzen met een grote sociale impact uit de landbouwsector en voedselproductie die ook traditionele kennis benutten, om een tegenwicht te bieden aan hersenvlucht en economische groei en werkgelegenheid te bevorderen, overeenkomstig de doelstellingen voor duurzame ontwikkeling.

1.11. In het geval dat één of meer projecten niet met nationale middelen gefinancierd kunnen worden omdat de nationale bijdrage volledig is benut, pleit het EESC ervoor om die projecten met steun van de Prima-uitvoeringsstructuur te financieren. Deze financiering, die niet meer mag bedragen dan 20 % van de totale EU-bijdrage aan het Prima-initiatief, zal waarborgen dat projecten van hoge kwaliteit worden gerealiseerd.

1.12. Het EESC is voorstander van participatie van entiteiten uit lidstaten die niet aan het Prima-initiatief deelnemen als hun kennis niet aanwezig is in de al aan het initiatief deelnemende landen. In dat geval mag het financieringspercentage niet meer bedragen dan 50 % bij „onderzoeks- en innovatieacties” en niet meer dan 35 % à 50 % bij „innovatieacties”. Aldus kunnen in EU-verband ambitieuze projecten worden gerealiseerd en de landen die aan het Prima-initiatief willen deelnemen en erin willen investeren, worden ondersteund.

1.13. Gelet op de grote problemen die veel derde landen die al deelnemen aan Horizon 2020 ondervinden om snel en efficiënt gevolg te geven aan de formele eisen van het programma, hoopt het EESC dat die eisen waar mogelijk worden vereenvoudigd en capaciteitsopbouw actief wordt ondersteund.

2. Inleiding

2.1. Volgens de Verenigde Naties leven er in het Middellandse Zeegebied 180 miljoen „waterarme” mensen. Dat komt neer op 50 % van alle „waterarmen” in de hele wereld ⁽¹⁾. Waterarmoede heeft ernstige gevolgen voor voeding, gezondheid, levensonderhoud, levensstandaard en welzijn.

2.2. In het FAO-rapport „Mediterra 2016” wordt beschreven hoe dit verschijnsel de afgelopen jaren is verergerd ten gevolge van politieke instabiliteit, de klimaatverandering en een snelle bevolkingsgroei. Daaraan moet de „drievoudige verspilling” nog worden toegevoegd (misbruik van natuurlijke hulpbronnen, voedselverspilling en de teloorgang van traditionele kennis) ⁽²⁾.

2.3. De problemen in verband met waterschaarste en een betaalbare en duurzame voedselproductie zijn een van de voornaamste oorzaken van de migratiegolf waar Europa nu mee te maken heeft. Als die problemen niet bij de wortel worden aangepakt, zal op zowel korte als lange termijn onmogelijk het hoofd kunnen worden geboden aan de gevolgen ervan.

⁽¹⁾ UNEP/Map-Plan BLEU, *State of the Environment and Development in the Mediterranean*, Athene, 2009. In het Middellandse Zeegebied bevindt zich amper 3 % van alle watervoorraden in de hele wereld. Volgens de Verenigde Naties heeft ieder mens ten minste 1 700 m³ water per jaar nodig om waardig te kunnen leven. Van de 460 miljoen inwoners van het Middellandse Zeegebied worden er 180 miljoen beschouwd als „waterarm” omdat zij per persoon beschikken over minder dan 1 000 m³ water per jaar. 80 miljoen van hen beschikken ieder over minder dan 500 m³ water per jaar, wat hen extreem waterarm maakt.

⁽²⁾ CIHEAM/FAO, *Mediterra 2016. Zero Waste in the Mediterranean. Natural Resources, Food and Knowledge*, Parijs, Presses de Sciences Po, 2016.

2.4. De investeringen van de lidstaten in het Middellandse Zeegebied in onderzoek en innovatie (O&I) op het gebied van watervoorziening en duurzame voedselproductie zijn nooit in overeenstemming geweest met de omvang van de problematiek en beperkten zich vaak tot verschillende soorten gefragmenteerde samenwerking, die werd geregeld in bilaterale overeenkomsten.

2.5. Het idee voor een partnerschap voor onderzoek en innovatie in het Middellandse Zeegebied (het Prima-initiatief) ontstond in 2012 tijdens de Euro-mediterrane conferentie over wetenschap, technologie en innovatie in Barcelona. Doel is het versterken van de Euro-mediterrane samenwerking op het gebied van onderzoek en innovatie (O&I) in het kader van de bredere doelstellingen van het externe beleid van de Unie ten aanzien van het zuidelijke nabuurschap ⁽³⁾.

2.6. De Europese Commissie heeft een gedetailleerde effectbeoordeling ⁽⁴⁾ opgesteld alsmede een voorstel voor deelname aan het initiatief ⁽⁵⁾, dat voorwerp is van onderhavig advies, naar aanleiding van de conclusies van de Raad Concurrentievermogen van 5 december 2014 en een formeel voorstel dat diezelfde maand werd gepresenteerd door lidstaten en derde landen uit het Middellandse Zeegebied ⁽⁶⁾.

3. Samenvatting van het Commissievoorstel

3.1. De deelname aan het Prima-initiatief heeft als rechtsgrondslag artikel 185 VWEU. Op grond daarvan kan de Unie bij de tenuitvoerlegging van het meerjarenkaderprogramma in overeenstemming met de betrokken lidstaten voorzien in deelneming aan door verscheidene lidstaten opgezette onderzoeks- en ontwikkelingsprogramma's, met inbegrip van de deelneming aan de voor de uitvoering van die programma's tot stand gebrachte structuren.

3.2. Het Prima-initiatief heeft een looptijd van tien jaar en zal door 14 landen gezamenlijk worden verwezenlijkt:

— 9 lidstaten: Cyprus, Frankrijk, Griekenland, Italië, Luxemburg, Malta, Portugal, Spanje en Tsjechië;

— 2 met Horizon 2020 geassocieerde derde landen: Israël en Tunesië;

— 3 niet met Horizon 2020 geassocieerde derde landen: Egypte, Libanon en Marokko.

3.2.1. De deelname van niet met Horizon 2020 geassocieerde derde landen aan het Prima-initiatief zal worden geregeld in een internationale overeenkomst die ertoe strekt om de juridische reikwijdte van het initiatief tot deze landen uit te breiden.

3.3. De doelstelling van het Prima-initiatief is het ontwikkelen van gemeenschappelijke innovatieve oplossingen voor watervoorziening en voedselsystemen, waaraan het Middellandse Zeegebied dringend behoefte heeft. Dergelijke oplossingen zullen de beschikbaarheid van water en de voedselvoorziening veiliger, rendabeler, efficiënter en duurzamer maken, zowel vanuit financieel als milieuoogpunt.

3.4. Het Prima-initiatief zal vallen binnen een breder en ruimer actiekader op hoog niveau en een aanvulling vormen op Europese initiatieven op andere gebieden dan onderzoek en innovatie, zoals:

— wetenschappelijke diplomatie;

— herziening van het Europees nabuurschapsbeleid (ENB);

— duurzame ontwikkelingsdoelen;

— migratie;

— Europese klimaatdiplomatie na COP21.

⁽³⁾ COM(2016) 385 final. Mededeling van de Commissie over een nieuw partnerschapskader met derde landen in het kader van de Europese migratieagenda.

⁽⁴⁾ SWD(2016) 332 final.

⁽⁵⁾ COM(2016) 662 final.

⁽⁶⁾ 19 landen in totaal.

3.5. In lijn met de *mededeling van de Commissie over een nieuw partnerschapskader met derde landen in het kader van de Europese migratieagenda* ⁽⁷⁾ wordt met het Prima-initiatief beoogd om de onderliggende oorzaken van migratie aan te pakken met gebruikmaking van alle beschikbare EU-beleidsmaatregelen ⁽⁸⁾, via contractueel partnerschap.

3.6. Wat *subsidiariteitsbeginsel* betreft, is het Prima-initiatief opgezet als een gezamenlijk programmeringsinitiatief dat is gebaseerd op en samengesteld uit nationale programma's en activiteiten van de deelnemende lidstaten en geassocieerde landen, met steun en deelname van de EU. Dankzij een multilaterale en multisectorale aanpak en een aanzienlijke investering van middelen zouden de technische en politieke middellange- en langetermijndoelstellingen moeten worden gerealiseerd die de lidstaten tot nu toe niet afzonderlijk hebben kunnen verwezenlijken.

3.7. Wat het *evenredigheidsbeginsel* betreft, geschiedt de deelname van de Unie aan het Prima-initiatief binnen de kaders van de door het VWEU toegekende bevoegdheden en beperkt die zich tot het faciliteren en ondersteunen (ook financieel) van de verwezenlijking van de Prima-doelstellingen door de deelnemende landen. De deelnemende landen zullen moeten samenwerken om de relevante nationale programma's en activiteiten beter te coördineren, op elkaar af te stemmen en te integreren, en uiteindelijk een gemeenschappelijke strategische onderzoekagenda op lange termijn te ontwikkelen.

3.8. De Unie zal financiële steun verlenen die overeenkomt met de nationale investeringen. De EU-bijdrage, met inbegrip van de EVA-bijdrage, zal maximaal 200 miljoen EUR bedragen. Die bijdrage zal beschikbaar worden gesteld via het kaderprogramma voor onderzoek en innovatie Horizon 2020. Dat zal gebeuren voor zeven jaarlijkse werkprogramma's (periode 2018-2024).

3.9. De maximale EU-bijdrage mag niet meer bedragen dan de bijdrage van de aan het Prima-initiatief deelnemende landen. Als die landen bovendien niet of onvoldoende bijdragen, kan de Commissie de financiële bijdrage van de EU naar evenredigheid verlagen.

3.10. De Commissie gaat ervan uit dat voor de realisering van het tienjarige initiatief een alomvattende strategische onderzoekagenda moet worden opgesteld, die volledig wordt geïmplementeerd via meerdere transnationale projectoproepen die door verschillende deelnemende landen worden opgezet en door een specifieke uitvoeringsstructuur wordt uitgevoerd. De bijdrage van de EU zal voornamelijk worden beheerd door de belangrijkste Prima-uitvoeringsstructuur.

3.11. De Commissie verwacht dat het jaarlijkse werkprogramma (JWP) van het Prima-initiatief de samenhang en coördinatie tussen alle Prima-activiteiten zal bevorderen en zal bijdragen aan de verwezenlijking van de algemene en specifieke doelstellingen van het initiatief. Het JWP, dat door de Commissie moet worden goedgekeurd, zal het volgende omvatten:

- transnationale projectoproepen die worden gefinancierd door de Prima-uitvoeringsstructuur met een EU-bijdrage, overeenkomstig de regels van Horizon 2020;
- activiteiten die uitsluitend worden gefinancierd door de deelnemende landen en die in aanmerking komen voor een evenredige bijdrage van de EU.

Die activiteiten zullen door een commissie van externe deskundigen worden beoordeeld alvorens in het JWP te worden opgenomen.

3.12. De jaarlijkse rapportage van de Prima-uitvoeringsstructuur zal betrekking hebben op beide soorten acties en bedoeld zijn om waar nodig wijzigingen en aanpassingen door te voeren, ook in economisch opzicht na besluit van de Commissie. Verder zal in 2022 een tussentijdse evaluatie van het Prima-initiatief plaatsvinden en in 2028 een eindevaluatie.

⁽⁷⁾ Zie voetnoot 3.

⁽⁸⁾ Op het gebied van onderwijs, onderzoek, klimaatverandering, energie, milieu en landbouw.

4. Algemene opmerkingen

4.1. Het EESC wijst op het volgende:

- het heeft herhaaldelijk benadrukt dat water⁽⁹⁾ en de duurzaamheid van de agrarische en voedselproductieketen⁽¹⁰⁾ centraal moeten staan in het huidige en toekomstige Europese beleid;
- het heeft ook aangegeven dat de water- en voedselcrisis in het Middellandse Zeegebied⁽¹¹⁾ samen met oorlogen en mensenrechtenschendingen de voornaamste oorzaken zijn van de migratiegolf waar Europa nu mee te maken heeft;
- het heeft meermaals onderstreept dat de samenwerking met derde landen moet worden opgevoerd, met name met de landen die vallen onder het Europees Nabuurschapsbeleid (ENB) en de Unie voor het Middellandse Zeegebied (UMZ), teneinde *gemeenschappelijke uitdagingen*⁽¹²⁾ adequater het hoofd te bieden volgens een *gezamenlijke ontwikkelingsaanpak*⁽¹³⁾;
- het heeft al vaak aanbevolen resoluut en vastberaden actie te ondernemen om de onderliggende oorzaken van de politieke, economische, sociale en humanitaire crisis in het Middellandse Zeegebied aan te pakken en op te lossen⁽¹⁴⁾.

In dit licht is het EESC ingenomen met het Prima-initiatief, mits dat volgens een echt alomvattende⁽¹⁵⁾, multilevel-⁽¹⁶⁾ en sectoroverschrijdende⁽¹⁷⁾ aanpak wordt opgezet. Die is onontbeerlijk om het initiatief een succes te laten worden waarbij concrete en meetbare normen op het gebied van duurzaamheid⁽¹⁸⁾, veerkracht, kwaliteit van leven en werk, mensenrechten en democratie in acht worden genomen.

4.2. Het EESC staat achter het voorstel van de Commissie — dat door de nationale regeringen, regio's, lokale overheden, universiteiten, maatschappelijke organisaties en alle betrokken belanghebbenden wordt gesteund⁽¹⁹⁾ — om het Prima-initiatief te baseren op artikel 185 VWEU, teneinde te zorgen voor optimale integratie op wetenschappelijk, beheers- en financieel niveau en deelneming door lidstaten en derde landen.

4.3. Het Prima-initiatief kan een belangrijk programma worden en ook fungeren als geschikt model, aangezien het het denken in bilaterale overeenkomsten overstijgt, in het bredere perspectief van een *macroregionale strategie voor het Middellandse Zeegebied*⁽²⁰⁾. Dergelijke overeenkomsten vormden tot nu toe, in combinatie met de geringe beschikbaarheid van middelen, een belemmering voor een coherente aanpak van enkele van de belangrijkste problemen in het Middellandse Zeegebied.

⁽⁹⁾ EESC-adviezen PB C 44 van 15.2.2013, blz. 147 en PB C 12 van 15.1.2015, blz. 33.

⁽¹⁰⁾ EESC-advies PB C 303 van 19.8.2016, blz. 64.

⁽¹¹⁾ EESC-advies PB C 347 van 18.12.2010, blz. 41.

⁽¹²⁾ EESC-advies PB C 383 van 17.11.2015, blz. 91.

⁽¹³⁾ Resolutie van het EESC over de bijdrage van het EESC aan het werkprogramma van de Europese Commissie voor 2017, 2016, paragraaf 9.4: „Evaluatie van het ENB moet daarbij prioriteit zijn. De betrekkingen met de landen ten zuiden en ten oosten van de Middellandse Zee moeten niet gericht zijn op een verdedigende aanpak die gebaseerd is op veiligheidsaspecten of de vluchtelingencrisis, maar dienen een echt gezamenlijk ontwikkelingsbeleid tussen gelijke partners te worden.”

⁽¹⁴⁾ EESC-advies PB C 71 van 24.2.2016, blz. 75, paragraaf 1.7: „Het EESC is verheugd over het recente voorstel van de Commissie om maatregelen te nemen om „de externe dimensie van de vluchtelingencrisis” aan te pakken [...]. Met dit laatste voorstel lijkt te worden erkend dat bij het aanpakken van de achterliggende oorzaken van migratie niet alleen moet worden gekeken naar binnenlandse zaken en veiligheid, maar ook naar andere beleidsgebieden, zoals handel, ontwikkeling, buitenlandse zaken en integratie. Dit is ook conform het beginsel van beleidscoherentie in het kader van de ontwikkelingssamenwerking van de EU.”

⁽¹⁵⁾ EESC-advies over een *macro-regionale strategie in het Middellandse Zeegebied*, PB C 44 van 15.2.2013, blz. 1, paragraaf 1.4.

⁽¹⁶⁾ EESC-advies PB C 44 van 15.2.2013, blz. 1, paragraaf 1.1: „Ondanks de uiterst delicate [...] situatie in het Middellandse Zeegebied is volgens het EESC aan de voorwaarden voldaan om een veelzijdige dialoog te beginnen tussen de Commissie, de lidstaten, de staten die zich hebben aangesloten bij de euromediterrane samenwerking, regionale en lokale overheden en het maatschappelijk middenveld voor de formulering van een mediterrane, macro-regionale strategie (bestaande uit twee delen) die voorziet in de behoeften van de regio en haar internationale concurrentiepositie versterkt.”

⁽¹⁷⁾ EESC-advies over *de bevordering van hernieuwbare energie en het nabuurschapsbeleid: een casestudy van het Euro-mediterrane gebied*, PB C 376 van 22.12.2011, blz. 1, paragrafen 1.3, 1.10 en 1.11; EESC-advies over *de Externe dimensie van het energiebeleid van de EU*, PB C 264 van 20.7.2016, blz. 28, paragrafen 1.1, 1.2.3 en 1.3; EESC-advies over *Duurzame exploitatie van visbestanden in de Middellandse Zee*, PB C 43 van 15.2.2012, blz. 56.

⁽¹⁸⁾ EESC-advies over *Euromed — de doelstellingen voor de periode na 2015*, PB C 383 van 17.11.2015, blz. 44.

⁽¹⁹⁾ Prima effectbeoordeling — Stakeholdersbijeenkomst, Malta, 17 april 2016.

⁽²⁰⁾ EESC-advies „*Naar een strategie voor de ontwikkeling van cohesie in het Middellandse Zeegebied*”, PB C 170 van 5.6.2014, blz. 1.

4.4. Het EESC kan zich vinden in het uitgangspunt dat de EU-bijdrage aan het Prima-initiatief overeenkomt met de nationale bijdragen en dat, als de deelnemende landen niet of te laat bijdragen, de Commissie de financiële bijdrage van de EU naar evenredigheid kan verlagen.

4.5. De Prima-uitvoeringsstructuur is onmisbaar en cruciaal voor het beheer van en het toezicht op het initiatief en de daarvoor bestemde Europese financiering, en zou zich daarom moeten kenmerken door open governance.

4.6. Het EESC vindt het programma Horizon 2020 het geschiktste instrument voor de verdeling van de middelen en onderschrijft de keuze om een groot deel van de in het kader van het Prima-initiatief geplande activiteiten onder de zgn. „Maatschappelijke uitdagingen” te laten vallen vanwege hun globale en transnationale karakter⁽²¹⁾.

4.6.1. Veel derde landen die al deelnemen aan Horizon 2020 ondervinden tot nu toe grote problemen om snel en efficiënt gevolg te geven aan de formele eisen van het programma. Het EESC hoopt daarom dat die eisen waar mogelijk worden vereenvoudigd om deelname te vergemakkelijken en optimale resultaten te boeken.

5. Specifieke opmerkingen

5.1. Niet alle landen in het Middellandse Zeegebied zijn bij het Prima-initiatief betrokken. In principe mag elke andere lidstaat en elk ander derde land daaraan deelnemen op voorwaarde dat zij bijdragen aan de financiering ervan. De algemene vergadering van de Prima-uitvoeringsstructuur, waarin de nationale regeringen zijn vertegenwoordigd, moet de deelname van nieuwe derde landen echter met eenparigheid van stemmen goedkeuren⁽²²⁾. Afhankelijk van de politieke en sociale omstandigheden in een kandidaat-derde land zou de EU een inclusievere benadering moeten voorstaan en de vereiste eenparigheid van stemmen moeten vervangen door een gekwalificeerde meerderheid, omdat dit vereiste door landen zou kunnen worden gebruikt als veto tegen andere landen. Verder zouden de in het kader van het initiatief ondernomen activiteiten een brede reeks technologische niveaus (TRL) moeten omvatten om alle fasen van de wetenschappelijke productie te bestrijken.

5.2. Er zouden daadwerkelijk dwarsverbanden moeten worden gelegd tussen het Prima-initiatief en andere al bestaande of nog ten uitvoer te leggen EU-beleidsmaatregelen en -initiatieven, teneinde de impact ervan te vergroten. Het EESC vindt in het bijzonder samenhang met het pakket circulaire economie noodzakelijk⁽²³⁾. Het kringloopaspect zal cruciaal worden voor duurzaam watergebruik en voor een duurzame agrarische en voedselproductie (bijv. gebruik van bodem en meststoffen⁽²⁴⁾).

5.2.1. Uit het Prima-initiatief blijkt opnieuw de noodzaak van een *kaderrichtlijn bodem*⁽²⁵⁾ die rekening houdt met de bestaande verschillen tussen de lidstaten, hetgeen essentieel is om onderzoek- en innovatieactiviteiten zo goed mogelijk af te bakenen en toe te spitsen.

5.3. Het EESC beveelt een multilevelaanpak aan die voorziet in actieve participatie van het maatschappelijk middenveld. Maatschappelijke organisaties zouden niet alleen een sleutelrol kunnen spelen bij het realiseren en promoten van de specifieke doelstellingen, maar ook meer in het algemeen ten aanzien van democratisering en eerbiediging van de mensenrechten in veel derde landen⁽²⁶⁾. Daarom hoopt het EESC op rechtstreekse deelname van het maatschappelijk middenveld via een raadgevend comité en ook binnen de Prima-uitvoeringsstructuur, teneinde de governance te versterken en te helpen de economische en sociale impact van het initiatief in kaart te brengen en te monitoren⁽²⁷⁾.

5.4. In het geval dat één of meer projecten niet via de nationale financieringsorganen met nationale middelen gefinancierd kunnen worden omdat de nationale bijdrage volledig is benut, stelt het EESC voor die projecten met steun van de Prima-uitvoeringsstructuur te financieren. Deze EU-financiering mag niet meer bedragen dan 20 % van de totale EU-bijdrage en mochten de aanvullende middelen onvoldoende zijn, dan zal het volgende project op de ranglijst worden geselecteerd. Deze maatregel is essentieel om de kwaliteit van de gerealiseerde projecten hoog te houden.

⁽²¹⁾ EESC-advies over *GTT's en PPP's/Horizon 2020*, PB C 34 van 2.2.2017, blz. 24.

⁽²²⁾ COM(2016) 662 final, artikel 12, lid 2.

⁽²³⁾ EESC-advies over het *pakket circulaire economie*, PB C 264 van 20.7.2016, blz. 98.

⁽²⁴⁾ EESC-advies over de *circulaire economie — Bemestingsproducten*, PB C 389 van 21.10.2016, blz. 80.

⁽²⁵⁾ EESC-advies over de *thematische strategie bodembescherming*, PB C 168 van 20.7.2007, blz. 29, EESC-advies over de *circulaire economie — bemestingsproducten*, PB C 389 van 21.10.2016, blz. 80, paragrafen 1.4 en 3.6.

⁽²⁶⁾ EESC-advies over *maatschappelijke organisaties in de Euromed-regio*, PB C 376 van 22.12.2011, blz. 32.

⁽²⁷⁾ EESC-advies over de *governance van macroregionale strategieën*, PB C 12 van 15.1.2015, blz. 64.

5.5. Het EESC is voorstander van de mogelijkheid dat entiteiten uit lidstaten die niet aan het Prima-initiatief deelnemen voor financiering in aanmerking kunnen komen als hun kennis niet aanwezig is in de al aan het initiatief deelnemende landen. In dat geval zal het financieringspercentage moeten worden beperkt tot 50 % van de in aanmerking komende kosten bij „onderzoeks- en innovatieacties” en tot 35 % à 50 % van de in aanmerking komende kosten bij „innovatieacties”. Dit is nuttig om het niveau van de in EU-verband gerealiseerde projecten hoog te houden en tegelijkertijd de landen die aan het Prima-initiatief willen deelnemen en het willen financieren, te ondersteunen.

5.6. Het thema „water” dient op een alomvattende manier te worden behandeld, rekening houdend met de economische, sociale en milieuaspecten ervan en met de gehele waterkringloop, waaronder door nieuwe technologieën mogelijk gemaakte kunstmatige fasen, met het oog op duurzame ontwikkeling. Er moet worden nagedacht over een eerlijkere verdeling van het water dat wordt afgetapt, d.w.z. een verdeling waarbij aan de behoeften wordt voldaan, maar ook wordt tegemoetgekomen aan het getouwtrek tussen economische sectoren en energievoorziening en waarbij een tweeledige noodzaak wordt vooropgesteld: instandhouding van de zoetwaterecosystemen en naleving van een grondrecht van de burgers ⁽²⁸⁾.

5.7. Een groot probleem in met name het Afrikaanse deel van het Middellandse Zeegebied is het verlies van traditionele, duurzame agrarische productietechnieken ten gevolge van hersenvlucht (met name onder jongeren). In het kader van studies en onderzoek van grote meerwaarde binnen Horizon 2020 zou moeten worden gezocht naar betaalbare en gemakkelijk over te brengen manieren met een grote sociale impact om de desbetreffende kennis te benutten en economische groei en werkgelegenheid te bevorderen.

Brussel, 26 januari 2017.

De voorzitter
van het Europees Economisch en Sociaal Comité
Georges DASSIS

⁽²⁸⁾ EESC-advies over de verwerking van waterbeleid in al het andere EU-beleid, PB C 248 van 25.8.2011, blz. 43, paragraaf 1.13.